

forskellige Samfundslag, og Nød tilsammen dikterer ham hans Handlemaade; han gaar derned for at drikke, og Drikkeriet flourer, vokser uhyggeligt. Med det vokser Forbrydelserne, med det vokser Fattigdommen. Fra 1857 til 1867 forøges Fattigunderstøttelserne med 50 pCt., og en kristianshavnsk Præst, der udtaler sig om Forholdene i den paagældende Periode, hvor Talen er om Drikkeriets Floureren, siger, at der her i Hovedstaden findes et stærkt og farligt Proletariat, som daglig vokser i betænkelig Grad og er svangert med store Ulykker for Samfundet i den nærmeste Fremtid.

Hvis man nu saa saa ensidigt paa denne Sag fra et Afholdsstandpunkt, at man vilde erklære, at det var Afholdssagen, der havde modvirket Drikkeriet og var ene om det, vilde en Protest være berettiget, og den vilde ogsaa fremkomme, i hvert Fald fra min Side, endskønt jeg som Afholdsmand erkender, at Afholdssagen har ydet et betydeligt Bidrag til at fjerne adskillige af de Ulykker, der stammer fra Drikkeriet. Men det er givet, at den politiske Frihed, der er vundet, og Arbejderorganisationernes Indflydelse i faglig og politisk Henseende paa den Underklasse, der tidligere havde været ligegyldig for sit eget Ve og Vel, ogsaa medfører, at denne Klasse hæves moralsk. Det kunde utvivlsomt paavises, om end ikke altid med Tal, at den Vækst, der har været i de faglige Organisationer, har været et Middel til at modvirke Udskejelser af forskellig Art, Drikkeriet i dets værste Form, ja, endogsaa ligefrem været en Biflod til selve Afholdsbævegelsen. Jeg tror, man med nogen Ret kan sige, at ligesom f. Eks. Landboernes Højskoledannelse, deres Andelsforetagender og deres politiske Indsats har bidraget i ikke ringe Grad til at hæve Landbefolkningen, saaledes har ogsaa Arbejdernes Organisationer, faglige og politiske, været et fortræffeligt Middel til at skabe en bedre Moral, hvor Talen er om Drikkeriet. Man taaler ikke en drukken Mand i en faglig Forening, hvor der er Tale om Livsproblemer; man viser ham Døren. I de gamle Lavsorganisationer var Forholdene anderledes. Dør var Drik sat i Høj-sædet ved mangfoldige Lejligheder, og endogsaa, naar man skulde optage en ung Svend, hændte det i et og andet Fag, at man drak ham fuld, rev hans nye Svendetøj af ham og smed ham ud og først efter, at denne Ceremoni var bragt til Ende, erklærede ham for at være rigtig Svend.

Den Slags eksisterer ikke under den moderne Arbejderbævegelse. Jeg vil gerne understrege dette stærkt, fordi det har sin Betydning til Bedømmelse af hele Ædruelighedsspørgsmaalet.

Naar man gik over fra fri Næring til Lovgivning om disse Spørgsmaal, var det utvivlsomt nødvendigt. Det fik bl. a. sit Udtryk, da vi i Samlingen 1911—12 beskæftigede os med Beværterloven. Da der var Afstemning om, hvorvidt der skulde være fri Næring eller lovbundne Forhold, kunde der kun tilvejebringes en eneste Stemme blandt alle Tingets Medlemmer for fri Næring. Endda denne var udstyret med visse Garantier, Krav om store, veludstyrede Lokaler, hvor der var truffet alle de æstetiske og hygiejniske Forholdsregler, der kunde træffes, vovede kun een at stemme for den frie Næring, det var Socialdemokraten Sigvald Olsen, alle andre holdt paa den moderne Lovgivning, man var kommet ind paa, hvor Staten ikke nøjes med at regulere et eller andet eller foretage saadant noget, som der er sket i de sidste ekstraordinære Tider med Restriktionerne, men virkelig prøvede paa at lade Loven regulere selve Livet, endog saa meget, at jeg, skønt Afholdsmand eller maaske netop i Kraft af, at jeg er det, kunde have Lyst til at advare imod at lovgive for meget. Thi til syvende og sidst vil jo Lovgivningen ikke blive andet end et Hjælpemiddel overfor den Vækst, der allerede har fundet Sted i Folkelivet. Hvis man gennem Lovgivningen vil paatvinge Befolkningen noget, der stammer fra et Mindretal, hvor begejstret det end kan være for en stor Idé eller mulig for en Idé, der kan være mere eller mindre forfejlet, kommer man ind paa Afveje. Saadanne Ting maa udvikle sig lempeligt, sikkert, med fast Grund under Fødderne, ikke som visse Steder, hvor man synes at være ilet alt for hurtigt frem og saa bagefter kommer til at fortryde.

Resultatet af den Lovgivning, vi har haft paa dette Omraade, kan man maaske, naar man sammenligner os med andre Lande, sammenfatte i, at vi har været paa den sikre Side. Vi har ladet Lovgivningen træde i Forbindelse med Livet, og vi har ikke vovet os ind paa alt for farlige Eksperimenter. Personlig vil jeg sige, at jeg vilde ikke have det mindste imod, om vi fik Forbud i Morgen, men jeg vil blot være sikker paa, at denne Foranstaltning kan vokse organisk ud af, hvad der allerede er sket, at man lempeligt kan komme over til en saadan Lovgivning, at man derved virkelig